

Womhaj Bóh!

Cizklo 8
23. februara.

Četnik 6.
1896.

Serbske njedzelske kopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Šamolerjez knihiczišcjetni w Budyschinje a so tam dostacž so šchtwórtlětnu pšchedplatu 40 mp.

Njedzela Inwołavit.

2 Kor. 6, 1.

Podarmo.

To słowo „podarmo“ ma srudny synk. Hdnyž je n. pšch. ratač swoju rolu sdželał a bymjo wužywał, potom bebi wón pscheje, so jeho dželto podarmo njebyło. To so rošymy, so je wón wschón srudny, hdnyž žně pschiindu a na jeho poli nicžo narostło njeje. Wón je so „podarmo“ prózował. — Ubo hdnyž so ty wo lubeho koreho starajch a wschitko spytajch, so by to drohe žiwjenje sdžerzał a bymjerč tola se swojej srudobu pschiindze, potom cžłowika wutroba sažo styštniwje skorzi: ach, podarmo bešche naša žyła starošć! — Bološtnišcho hišcže je, hdnyž staršchi wschitko cžinja swoje džeczi hódnych, pobožnych cžłowjetow woczahnyč a bohuzel! njedzał a njeopšluschnošć nětotreho džecza pokasatej, so je dželto staršchich a wučerjom podarmo bylo. Tež kichesczijanska žyrkej a jeje služobnižy dyrbjja hušto to srudne našhonicž, šchtož w tym słowje „podarmo“ leži, hdnyž wóni bymjo Božeho słowa w předowanjach rožnywaju, bjes teho, so dobre plody we wokadach wohladaja. Pšichi tym wschēm nješmē ničto nadžiju šhubieč, ale dyrbi se wschej mozu dale swoju pschišluschnošć dopjelnicž, s dobom pak tež s epistolu přenjeje póstneje njedzele 2. Korinth. 6, 1 pschezo sažo wabicž: my napominamy waš, so njebyšcže tu hnadu podarmo njebrali. Nałożujmy to na dwaj dypkaj se žiwjenja, kiž blisko ležitaj.

1. Bjes dwěla je hnada Boža, hdnyž so džeczi psches staršiske woczehnyenje, psches schulu a žyrkej tak daloko wjedzene, so móža džen konfirmazije kwjeciž. Šchto w tych tydzenjach s dželbracžom njehlada na tych mlodnych, tak wóni w městach a na wšach na paczerje khwataja, so bychu pošledne pschihotowanje sa swoje konfirmazijske požohnowanje dostali. Kač wjele nadžijow na tych mlodnych duschach wotpoczuje! U tola — tak nětotra nadžija so njedopjelni! Kač nětotre kčenje wotpadnje a ploda nje- nješe! To so přecž njemóže — wulki džel mlodnych so podarmo konfirměruje. So dyrbi so pschezo skoržicž w našchim cžaku na pschibjerazu hruboicž a njeopžcžiwoscž, kóždeho pscheczela mlodosče hlubočo srudži a kaž so sda, je najwyschšchi cžak sa wschitkich, kotrymž šbože našcheho ludu na wutrobje leži, temu džiwemu duchej napscheczimo štipicž. Šchto ma so cžinicž? My bebi myšlimy, so je wošebje pschišluschnošć wschitkich staršchich, so nad swojimi paczerštimi džecžimi strážuja a so šami nicžo nječinja ani nječěrpja, šchtož by dželto duschompastyrja kašyło. Žadny rošomny nan n. pšch. njedowoli, so so jeho džeczi wječzor džiwje wokolo honja. Ale tež cži, kotrymž so pošdžišcho konfirmirowane džecžo doměri do wučžby abo na službu, maja tu pschišluschnošć dobre jadro, kotrež je do mlodeje wutrobje plodžene, hladacž a rubej, šurowej ruzy hanjenja abo sawjedzenja wobaracž, kotruž hušto mjehki šchtomil do žyła škash. Kaž hajnik w lěku mlode šadženki s wobarnowazym wobrodženjom wobdawa, tak dyrbjalo so wobarnowaza murja wokolo našchich mlodnych hólžow a

holzow natwaric; a dofelž je to njemóžne, dyrbja ſo ſwěrnemu hladanju ſwojich dorofčenyh ſobučłowjefow poručic. Gladajće młodžinu! Njebudźće jim ſe ſtym pſchitladow! Wuthowajće jich woczy a wuſchi pſched tymi wězami, kotrež wutrobu ſajedojeća! Zubujće młodžinu radſcho hacž ſo na nju ſkoržicze. My dorofčeni móžemy wjele činic, ſo te ſkoržby na młodoſč wotebjeraja a jich telko Božu hnadu podarmo njebjerje. — Naſch čaſ hiſchće na něſcho druhe pokaſuje.

2. To je hnada ſo ſo w naſchim wótznym kraju hiſchće ſjamne předomanje ewangelija ſtawa. Hacž to pſchezo taſ dale pónđe ſchtó móže to ſ wětoſčzu prajic? Wone ſu něſcho krajow, w kotrychž něhdy ſchefeſčijanſtwo tečjeſche, kotrež ſu nětko ewangeliju taſ rjež ſamknjene. Luther juntrócž praji: „Zubi ludžo, kupujće, dofelž je hermanſ pſched durjemi, hromadźće, dofelž ſlónčko ſwěczi a je dobre wjedro, trjebajće Božu hnadu a ſłowo, dofelž tu je. Pſchetož to wopomńće, Bože ſłowo a hnada je kaž nimocžahazy nahly deſchčik, kotryž wjazy njepſchińdže, hdžež je pobyl. Wón je něhdy pola židow byl; ale nimo je, woni nětko ničto nimaja. Pawoł jón do Grjeſkeje pſchinjeſe; nimo je tež nimo; nětko ſu tam Turkojo. Romižy ſu jón tež měli; nimo je nimo; nětko maja bamža. A ty němſki ludo njemyſl ſebi, ſo jón pſchezo ſmėjeſch; pſchetož njedžal a ſazpicze jón tu njewoſtajitej. Teho dla dđerž a ſchowaj ſchtož maſch!“

Wje wſchitkim, ſchtož ſo w ſchefeſčijanſtwje předuje, je to najwſchſche a najwazniſche to pſchipowjedanje čer- pjenja a wumrjeća Khrjſtuſoweho. To je to předomanje ſchefeſčijanſkeje zyrkwe wot póſtniz hacž do jutrow. We woſebitych póſtnych ſemſchenjach wone wěrjaznych ſ kthutnemu wopominanju wokolo ſchizja Knjeſoweho ihromadźuje a bohate wobdželenje woſadow u. pſch. na dopominanſtim dnju jeho wumrjeća na čichim pjatku hiſchće dopokaſuje, taſ hluboko je waznoſč teje ſmjercze we wſchitkich wutrobach žiwa. Pſchi tym wſchēm dyrbi ſo prajic, ſo ſa jich wjele póſtny čaſ ſo zyle podarmo ſwjeczi. So na jeniczke pokaſam, to čze ſo tola mało ſ wopomnjeczu hórleho čer- pjenja w Gethſemane a na Golgatha hodžic, ſo tón njedostatſ tnych rejow ſ maſkami atd., ſ kotrymž ſo ludžo najhłupiſcho a najſmėſchniſcho ſwobletaja, pſchezo bóle pſchi- bjera. Hdž tež katholiſka zyrkej ſwojim ſtawam dowoli, ſo do póſtnizow wjeſelic, taſ wjele čzucza wona tola ma, ſo ſ popjelnej ſrjedu žortowanju tónž ſčini. Čzeho dla to ewangelija zyrkej njeczini? To je ſtrach, ſo ſa wjeſete maſki niž jenuž duchowny na klėzny podarmo džėta, ale ſo je tež ſa nje wulki hnadny Knjeſ na nopolwiſchczu podarmo na ſchiz powyſcheny. „My paſ napominamy waſ“, piſche Pawoł, „ſo byſchće tu hnadu Božu podarmo njebrali.“

Namakanje biblije.

(Po I.)

(Wotrəcəwanje.)

Biblija ma ſa ſo woſebite, wo čimž ma rėczec; to je něſcho, wo čimž čłowjeſ ſam na ſebi ničto wjedžec njetrjeba. Duž je tež njemóžne, ſo mohlej biblija a wědomnoſč pſchecziwo ſebi byč. To je wopacžne ſroſhmjenje, hdž ſo powjeda wo wojowanju hjeſ wėru a wědomnoſczu. Schtož móžemy wjedžec, to wėricž njetrjebamy, ſchtož paſ dyrbimy wėricž, to wjedžec njemóžemy. Wėra je po tajkim čziſczu nowa myſl; — ta myſl ſa bójſke a wėczne. Taſ móže ſo wědomnoſčzi ſmėrom pſchidac, ſo — kaž daloko ſo wo tón ſwět a jeho ſakonje jedna — ſu džiwy njemóžne. Schtož paſ móže móžne a wopravdžite bywac, hdž

mozy njewidomneho ſwėta do widomneho ſtupja, wo tym ſaſo wědomnoſcz ničto prajic njemóže. Wona je ſ tym ſ ſwojemu wobmjefowanemu tónž dōſchla. Najwjetſchi wučenj, hdž woni wopravdže ſ wutrobu do žiweho Boha wěrjachu, ſu ſa nje- prawe měli, džiwy přecž. Hacž ſu ſo nětko wſchitke w ſwjatym piſmje wopiſane džiwy po piſmiku taſ mēle, je druhe praſchenje. A hdž tudy pſchepytamy, čzeho dla taſ wjele ſdobnych a pobožnych čłowjefow bibliji ſ ſhablazej myſlu napſchecziwo ſteji, ſu najhujſčijeho džiwy wina. Ach, ſo bych, hjeſ teho ſo bych wot wėrnocze Božeho ſłowa kroczele wotſtupil, tutym duſcham pomhacž mohł!

Pſchede mnu leži liſt muža, kotrehož ženje wohladał njeſkym. Ale jeho ſłowa ſa to rėcz, ſo wón piſche, ſchtož jeho hnuje. A duž tež wěrju, ſchtož wón piſche, njenujzy, ſo je tón liſt je ſylſami macžany. Niž je ſylſami radoječe, ale je ſylſami ſrudoby, ſo wėricž njemóže, kaž dyrbi a čze. Wón piſche: „Róždy wodnych we mni ſdychuje po wěrje, po wětoſčzi mojego ſboža. Swětlo pytajo pytam pſchezo ſaſo w ſwjatym piſmje. Ale kaž huſto čitam, pſchezo pſchińdu ſaſo na džiwy, huſto na pſchec mėru wulke džiwy. Hdž ſebi myſlu na rycerjom, wėry, na Abra- hama, Mójſaſa, Eliſa, Jeſajaſa, — hdž ſym ſapocžal ſo na nich ſepjerajo ſo poſbėhnyč a natwarjecž, — ſo ſtróžu tnych džiwow, kotrež ſo wo nich powjedaja. (Wón wſchelake njenuje.)

Ma to pſchińdže w liſczu ſpodžiwne mēto: „So je Jeſuſ Khrjſtuſ, tón ſchizowany a horjeſtanjeny, Eſyn teho žiweho Boha a mój ſbóžnik, — to je mi wēte hjeſ wſcheho dwėlowanja. A to je to ſpodžiwne: pola njeho, teho džiwneho, ani te džiwy taſ džiwno njeſu. Wón je tajki bójſki, wulki a taſ njebjeſti, bohaty, ſo ſo mi ničto njemóžne njeſda, ſchtož ſo wo nim powjeda. Haj, huſto je mi taſ, kaž by jeho doſtojnoſč ſebi žadala, ſo wón čłowjefow horjo do wjeſela, jich ſmjercž do žiwjenja wo- broczi. Ale najwjazy ſtarofakonſkich džiwow, — ně! ja njemóžu; ja je wėricž njemóžu.“

Taſ piſche tón muž. Wón piſche ſ wjele tyžaz duſchom won. Za jemu njepſchihloſuju a tola praju ja: „Temu mužej móže ſo pomhacž; haj, temu mužej je hižo pomhane!“ To njeſluſcha ſ ſbóžnocžinjazej wěrje, ſo ty kóždej hadže pſchihloſujech, kotraž w bibliji ſteji, jeno ſo ſo ty modlo poklatnjeſch, jako kthudy pomozny potrebnny hrėſchnik pſched Jeſuſom Khrjſtuſom, pſched tym Eſynom Božim a naſchim ſbóžnikom. Eſlyſch jeho hlōſ a wėr! Eſlyſch jeho hlōſ a poſlučaj! Stup pod jeho ſchiz a ſ jeho wotewrjenemu rowej a džakuj ſo! Wſmi jeho do ſwojeje wutroby a daj jemu ſwoju wutrobu, — potom budžeſch mėr namafacž ſa ſwoju duſchu!

Schtož paſ tu kthilu ſ džiwow biblije pſchijecž njemóžeſch, to woſtaj hacž na dalſche ſtejo a čzafaj ſčerpliwje na pſchichodne roſjaſnjenje a roſſwėtlenje! Eſnano hiſchće na tym ſwėczu pſchińdže; ſnano tež niž. Ale hdž tež niž, ty móžeſch pſchi tym wſchēm wjeſete džėczu Bože byč.

Jeno to dyrbiſch wopomnicž, ſo ſy ty hižo hluboko do džiwneho powėtra ſaſchol, hdž ty do ſchizowaneho a horjeſtanjeneho ſbóžnika wėriſch. Hdž wón njeby ſam jako woſoba a w ſwojej hiſtoriji tón džiwy wſchitkich džiwow byl, — hdž wón njeby Wōh- čłowjeſke ſjewjenje byl, kotrež žana mudroſč a wědomnoſč, čłowjefow wukladowacž njemóže, — njeby wón nihdy tón ſbóžnik byl, kotryž móže tebe njeczijſteho hrėſchnika a čłowjeka ſmjercze ſ bójſtej ſwjatoſčzi a kraſnoſčzi žiwjenja donjeſč, haj zhy ſwět do hibanja ſtaječ. So paſ móžeſche tutón džiwny Jeſuſ tež džiwnje ſkutfowacž, niž jenuž na duſchach, ale tež na ččelach čłowjefow, to ſo piſarjej ſpomnjeneho liſta tež taſ ſejdanje. A njedyrbjalo ſo jemu tež to druhe wujajnicž? Njedyrbjalo wot tam tež ſwětlo padnyč na ſtarofakonſke džiwy, pſchecž kotrež tón žiwy Wōh ſo ſacžuwacž dawa w ſwėczu na wěrje kthudym? —

Wſchelake malicžkoſczu wſchaf ſu namafali, pſchecziwo kotrymž móže čłowjeſ ſwoje wobmyſljenje mėcz, hdž n. pſch. dwė wu- prajeni na wſchelakimaj mēſtnomaj biblije pſchecziwo ſebi rėczitej — ale to ſu a woſtanu malicžkoſczu, runjež dyrbjalo ſo ſnano pſchidacž, runjež ja to wo jich wjele njewěrju — waznoſč biblije jako knihow ſjewjenja Boha to ani njedótknje. Wėra ſ bibliji ſ tym njelhablaza woſtanje. Biblija je, kaž je ſo juntrócž wu- prajilo, džiwny palazy keč, kotryž Mójſaſ ſo palo wohlada a kotryž ſo tola njeſpali. Stajne mēto „jaſneho plomjenja“ tuto mudrowanje mudracžtow naſcheho čzaſa a ty maſch ſwój troſcht. Wōž wėcznoſczu w bibliji žana wědomnoſč do ſhablanja pſchijecž.

Za chzu nětk f kšchizej czełnycz.

Za chzu nětk f twojom' kšchizej czełnycz,
 Wój Jesu, mojih hrěchow dla
 A f mojej wutrobje chzu rjełnycz:
 „Ty słaba by a hubjera;
 Ach, khwataj jeno f Jesušej,
 Wón pomha f nusy pośljednjej.“

O Jesu, ja nětk f twojim noham
 Wšchón nutrny by poślaknu,
 Za na wobliczo bywoje padam,
 Na moje hrěchi saplaknu,
 Cze prošchu f zylej wutrobu:
 „O Jesu, smil by nade mnu!“

„Za wěm, jo žadyu džen njej' jaschoł
 We zylm mojim žiwjenju,
 Sdžez na tebi by njebych pschěschoł,
 Ssym khodzil w wšchel'kim hrěschenju;
 Ty pak by ham se humlnošezu
 Wšchez' na mnje hladał f lubošezu.“

We ponižnošezu sdychnu tudy
 Pod twojim kšchizom stysknuwje:
 „Ach wšmi přecz wšchitke moje brudy
 A wšcho, sčtož wobczezuje mje!“
 Haj, moja dušcha sdychuje
 Nětk f tebi polna nadžije.

W ponižnošezu prošchu tebe
 A czišče ruzy styskuju:
 „Wšmi wote mnje wšcho, sčtož mje hrjebje,
 So sažo twój měr dostanu,
 Ty wumohl by tón zylu kwět,
 O Anježe, wumož mje tež nětk!“

„Sczel do wutroby mi nětk jeno
 To skote bymjo lubošče
 A daj psches twoje bywate mjeno
 Mi woptacz twojej' sbožnošče,
 Dha tebi dušchu wjekele
 Za sawdawam czi na wěczne!“

E. S.

Wobras Jesužowy.

Stara bajka je wo jenym wobrasu Khrystužowym, kiž je wo palz wyschi hacž kóždy, kotryž jón wobhladuje. Sdnyž hobriki cžłowjek f njemu stupi, roščez tón wobras a dožaha wysche teho najwjetšeho wo palz. Sdnyž f njemu hubjenty abo mały pschindže, by wobras dele puščezi, jo je jenož wo palz dlěžšchi hacž wón a dawa by f bliska wobhladač tež wot małych. W tym leži hluboka myšl: Khrystuž je ja wšchitkich; wón je wysche wšchitkich a cze jich f žebi cžahnyč. Za pak nětko tež rošymju, czeho dla tak wjele wyškoch, tak wjele bohatch, tak wjele wuczenych (czi hobrižy teho bywěta) psched Khrystužowym wobrasom cžekaja a czeho dla by jenož czi mali, khudži psched Khrystužowym wobrasom pokorjeja. Czi hobrižy bychu tež pschichli, hdy bychu Khrystuža pod by sežahnyč móhli. Ale Khrystuž je, kotremužkuliž cžłowjekef by šjewi, wjetšchi hacž tón cžłowjek. Wón je pschezo mišchtr, pschezo knjes. Wjetšchi je wón, mjenschi je cžłowjek.

Sčtóz móže to sawschimnyč, tón jo sawschimn.

Sserbja w Teražu.

Teražy Sserbja by swoje stare wašchija bywěru hacž do nětki wobkhowali, sčtož by najšepje špósnaje pschi kwachach, kšchczijnach atd. Teho runja bywječa wóni wyškolo bywate dny t ši dny, Ameriknarjo jeno jedny džen. Pschi wšchěch jich bywjedženjach a dželach by ta šama stara herbika pobožnošez wopokasuje, kaž na druhej stronje ta šama pschinarodzjena wutrobna žortniwošč. Wóni dže njesabydu na tšeczki bywaty džen f bywodej na „wulku kolbažu“ hieč abo do wjekeleho bywadowanja. Njedželu

wjecžor šendže by mladžina je starymi a potom by powjeda mladym wo lubej dalokej domišnje, jeje sbožu a njesbožu. Sčtóz wě, tón powjeda stare bajki wo: pschipołdnizach, ludkach, smijach, džiłim Bjarnatu, wódnym mužy, sakuskanych herbskich kralach atd., haj tež wo „starym Teražu“ by janyk wjele wobročza. Mladži, kiž Euzizur widželi njeby, by jahorjeni doprašchuja, džiwayu a na poślědku sanježu wšchitzy hromadže herbske kšerlušchki je „špěwaršeho wješela“ wot Kiliana 1858 w Budyšchinje wudateho. Najhuščizšcho a najradšcho špěwayu wóni kšerlušche: Njebyka wšchaju polne mróčzelow — Dobre dary na šemi — Wój wutroba a wješel by — Nječ kóždy na to fedžbu ma — Kšwalena budžejana kwětk — a tón f tym krašnym hložom: Šódž po morju jědže nascha. A hdyž by tute špěwy wuklincžale, potom pschindže hieščez jedny wóšebny, mjenujzy: „Sdnyž budžemy by widžecz“, a hlej, starym kapaju byly f wóčžkow, mladži pak styskuja ruzy — Boži měr — šłódk měr — — to je wony kšerlušch, f kotrymž wóni něhdy lubym bratram a šotram domach „božemje“ dachu — na pschezo. Tym starym šteji tamne božemje hieščez psched woczomaj, a mladži cžuja šobu, sčto starych wutroby hnuje. — Žich rěč je teho runja hieščez ta luba stara macžerna herbska a to doma tak derje kaž w Božim domje; ale kaž w Euzizach by by tež w teraškim Sserbinu někotři „šajne“ Sserbja pscheneščili a žebi němsku žyrkwičku natwarili, najškerje pak by f temu němszy pschicžahowarjo nucžili a pomhali. — Ale niz jeno swoju narodnu macžernu herbiku rěč žebi teraški Sserb jako drohe kulbo waži, šhowa a wužiwa, ně, wón rošymy tež němsk, jendželški a mnogi tež mexikanszy. Tak wustojnje a hušto kaž delnjolužški bratr w Wlotach f cžolmom jědži, tak wustojnje a hušto jěcha teraški na konju. Šižo jako mały pachol cžeri na bruniku, jo tak mróčzele prócha šady njcho lětaju, a mladženz šuka f konja bywój „lažo“ runje tak derje, kaž najwšchitkišchi mexikanač. Tež „na šryjach“ jěcha teraški herbski mladženz je swojeju lubeju a šlubjenuju wokolo Sserbina a hordošna Sserbowka leczi f nim šobu w najšpěschušchim štoku.

Sserbika wóšada w Sserbinje ma 400 dušchow, němska resp. němsko-herbika 150. Šewak bydla Sserbja hieščez šhromadnje w „Warda“, 5 mil wot Sserbina, w „West Nawa“, 12 mil wot Sserbina, w „Giddingswenden“, 6 mil wot Sserbina, a f temu mjes Němžami w wšchelach dalšchich wšach a městach. Š wopředka by tež w „West Nawa“ herbsku Božu šlužbu měli, ale dla bracha na herbskich duchownych je herbski kšemš jeno hieščez w Sserbinu. — Anjes šarač Kilian je by w juliju lěta 1883 dla staroby f měru šymyl, a maja f njemu wšchitzy tamnišchi Sserbja džeczaze pschihilenje kaž f lubemu „staremu naney“.

Na poślědk.

Šemšte wješ'le nimo dže,
 Šlaj, tak bórny bynjercž f nam pschindže:
 Přjed' hacž myšlišch, žiwjenje,
 Twojoh' cžela šlónzo wuindže,
 Na šwěcze wšcho nimo dže,
 Bóh pak wěcznje wostanje.

Nimo leczi žiwjenje,
 Šedny džen po druhim šaždže,
 Buczowanje krotke je;
 Domišna czi blisko pschindže,
 Šwětko budže f wjecžora,
 Dokelž Bóh šam wostawa.

E. S.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětki niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež we wšchěch pschedawarňach „Sserb. Nowin“ na wšach a w Budyšchinje dostacz. Na šchtwórcž lěta placzi wón 40 np., jenotliwe cžišla by po 4 np. pschedawaju.